

"AZ OLASZ ÉS A MAGYAR SZABADSÁGHARC SOK KÖZÖS VONAST TÜNTET FEL"

Rodolfo Mosca olasz egyetemi tanár előadása
a risorgimento szelleméről

(A Délmagyarország munkatársától) A Horthy Miklós-tudományegyetem olasz filológiai intézete és az olasz intézet meghívására pénteken délután 6 órakor az egyetem aulájában Rodolfo Mosca egyetemi tanár olasznyelvű előadást tartott „Az olasz risorgimento szelleme” címmel. Koltay-Kastner Jenő egyetemi tanár azzal üdvözölte az előadót, hogy az olasz risorgimento, a szabadságharc szelleme és gondolata hozzánk is igen közel áll. Mazzini úgy beszélt Magyarországról, mint a Duna királynőjéről. Alessanto Monti pedig részt vett olasz légiójával a magyar szabadságharcban és Szeged környékén, a szőregi csatában dicső harcot vívott. Az olasz risorgimento szelleme, mely 1848—1860 között érte el legnagyobb kiterjedését, hatásában nem zárult le ezzel a történelmileg körülhatárolt korszakkal, hanem ma is élő és éltető gondolat, mely minden öntudatos olasz szívet mélyéig áthat.

Nem véletlen az sem, hogy Rodolfo Mosca éppen Szegeden választotta ezt a témát, mert az olasz és magyar szabadságharc sok közös vonást tüntet fel.

Risorgimento Olaszországban sok mindent jelentett és sok értelemben használták. Elsősorban politikai, forradalmi, diplomáciai tevékenység, mely végül az olasz félsziget függetlenségéhez és egységéhez vezetett. Lehet vezetési gondolat: a nemzeti gondolat kialakulása és betetőzése Olaszországban. A demokratikus, liberális gondolat virágzása, mely sok küzdelemmel és ellenállással találkozott, míg győzelemre vezette az olaszok törekvéseit. Felfoghatjuk, mint társadalmi, gazdasági mozgalmat, kiegyenlítő törekvéseket, melyek a XIX. század jellemzői voltak. Végül a mozgalom legszélesebb alapon kulturális, szellemi kifejlődés, egészséges kitárulkozás, a romantizmus társadalmi hajtása. Ezek azonban csak egy-egy részletét mutatják meg teljes egészében, önmagában egyik sem fedti. A risorgimento központi gondolat, mely mindent és mindenkit áthat, azaz egységesítő törekvés, amely valmenyvi megnyilvánulási formában kifejeződik, nemcsak az olaszok kifejezője, hanem univerzális jelenség, amely minden nemzetben többé-kevésbé megnyilvánul. Hogy megérthessük a risorgimento szellemét, történelmi háttérét is szem előtt kell tartanunk.

Történetét elsősorban jellemzi a küzdelem, az olasz jellem újjászülését megerősítéséért, hogy ismét eredeti tisztaságában jelenjen meg. Ugyanis a XVII. század végén az olasz szellem elvesztette dinamikus erejét, bizonyos dekadencia vett erőt rajta. A felvilágosodás filozófiáját, illetve ennek idegen szellemét, olaszvá teszi: ez volt Vico életéleje. A történelmiség gondolata szintén erőt nyert általa.

Parini is új etikai szintet hoz az olasz szellemiség számára: a küzdő, törekvő, tökéletesedésre váró ember az ő ideálja. Így jutunk el sok egyéb szellemi esemény mellett a

XIX. századhoz. A risorgimento már az új embert, az új egyéniséget hirdeti. Az ember, mint szellemi hatóerő jelentkezik. Ebben nagy szerepe van Cuoco-nak és Foscolo-nak, akik írásaik által tudatosították az emberekben a risorgimento szelleme által felkavart egyenes lelkiséget és kulturát. Ennek az embernek ujjaértékelése és vele együtt más fogalmak ujjaértékelése a következménye. Manzoni-nál például a vallás lesz új teremtő erő.

Új erkölcsiség, mély etikai szellem jelentkezik az előkészítők nyomában. Ebben Pelliconak, Berchet-nek is meg van a maguk érdeme, de főleg Mazzini az, aki elsősorban az emberi kötelességekről beszélt és csak azután a jogokról. Azonban ennek az erkölcsi ujjaértékelésnek nemesak az olaszokhoz van szava, hanem univerzális jellegű és össze van kötve az emberiség közös örök haladásával. Így Mazzini-nál a mozgalom több, mint racionaliz-

mus: egyetemes értékű történelmi jelenség, amely arra lenne hivatva, hogy minden szabad nemzetet összekössön. Gioberti aztán az, aki ezzel kapcsolatban az egyház és a katolicizmus megreformálására hívja fel a figyelmet és az ő felfogása szerint nacionalizmus és valóságosság egymást erősítik.

1848-ban az elméleti térről a risorgimento a szabadságharcok és felkelések által gyakorlati terepre lépett. Hogy milyen mélyen áthatotta az olaszokat a risorgimento szelleme D'Areglio fejezi ki a legjobban és legmélyebben a balsikerek után: „torneremo da capo e faremo meglio!” (Elülről fogjuk kezdeni és jobban megcsinálunk!)

Ezután jött a megvalósulás és néhol sikertelenség is, de még ma sem szűnt meg a risorgimento lelkesíteni, buzdítani, él ma is és talán örökké élni fog az olasz nemzetben.

Az érdekes és irodalmi színvonalu mozgó előadást nagy tapssal jutalmazta az előkelő gondolkodóközönség. Az előadást rövid vázlatban dr. Vándor Gyula egyetemi magántanár ismertette magyarul, majd Degregorio Ottone olasz lektor köszöntö meg az előadónak az élvezetes előadást.

A téli egyoldalú száraz táplálkozás következtében lerakódott salakanyagoktól tisztítsa meg szervezetét!

Tartson ivókurát a lorrásnál „A NAC”-gyógyvízzel!

EGÉSZSÉGES IVÓVIZET A TANYÁNAK

Az egészségügyi kormányzat nagyszabású tevékenysége a tanyai és falusi ivóvízellátás megjavítására — Új ártézi kutak készülnek Szeged tanyavilágában

(A Délmagyarország munkatársától) A falvak és tanyák népének egészséges ivóvízzel való ellátása régtől fogva egyik legnagyobb problémája a magyar közegészségügyi igazgatásnak. A helyzet ugyanis az, hogy — amint az közismert — a tanyákon szinte ismeretlen fogalom az ártézi kut, sőt a kisebb falvakban is meglehetősen ritkán fordul elő s a lakosság az ivóvízszükségletét legnagyobb részt nyitott, ásott kutakból látja el. A közegészségügy szempontjából a kettő között lényegbe vágó különbség van, mert míg az ártézi kut víze tiszta, baktériummentes, sőt gyakran nemcsak egészséges, hanem gyógyhatású is, addig az ásott kutak víze tisztátalan, könnyen szennyeződik, telve lehet az egészségre ártalmas anyagokkal, sőt veszélyes baktériumokkal is. Erpen ezért a modern közegészségügyi igazgatás az elmúlt időkben egyik legfontosabb feladatának tekintette, hogy a népegészségügynek ezt a fontos problémáját megoldja s minél nagyobb mértékben juttassa egészséges, tiszta ivóvízhez a falvak és a tanyák népét. Az ebben az irányban folyó nagy horderejű tevékenységet az Országos Közegészségügyi Intézet irányítja s jelentős részt vesz a munkában a zöldkeresztes egészségvédelmi szolgálat is.

Annak megvilágítására, hogy az ivóvízellátás szempontjából milyenek voltak a viszonyok akkor, amikor a magyar közegészségügyi igazgatás megkezdte az azóta nagy ered-

ményeket elért tevékenységét, a statisztika számai mondanak a legtöbbet. A statisztikai kimutatásokból megállapítható, hogy a csonka ország kilenemmillió lakosságából mindössze 1.800.000 lelket, vagyis az összlakosságnak csak mintegy husz százalékát látták el nagyobb vízművek, további két százaléknak ivóvízszükségletét kisebb vízvezeték fedezték s a fennmaradó körülbelül hétmillió főnyi lakosság, ez főleg falvak és a tanyák lakossága volt. Ásott kutakból szerezték be az ivóvizet. Kimutatta azonban a statisztika azt is, hogy ebből a szempontból a városi lakosság sincs mindenütt kielégítő helyzetben. Csonkamagyarország 62 városa közül csak 34-ben volt központi vízvezeték. A Közegészségügyi Intézet annakidején felállította a magyar kúrtaszteret, az összes ivóvizet szolgáltató kutakat összeírta s megállapította, hogy abban az időben, vagyis a trianoni Magyarország területén, 35 ezer kutból nyeri ivóvizét a lakosság, ezek közül a kutak közül 70 százalékuk ak víze azonban erősen kifogásolható s közegészségügyi szempontból veszélyesnek volt minősíthető.

A falusi ivóvízellátás nagyhorderejű kérdésével tizennégy évvel ezelőtt kezdett foglalkozni az Országos Közegészségügyi Intézet. A vizsgálatok kezdetben csak a megfigyelésre szorítottak s az egyes vidékeken fellépő járványszerű megbetegedések okát kutatva arra a megállapításra jutottak, hogy ezek a megbetegedések főként ott

Bizalmat érdemel,
amiben nem csalódnak. A Chlorodont
minősége mindig ugyanaz.

**Chlorodont
fogpaszta**

fordulnak elő nagyobb tömegekben, ahol az egészségre ártalmas közutak szolgáltatják az ivóvizet. Az adatfelderítés arra a megállapításra vezetett, hogy halaszthatatlan szükség van a helyzet megváltoztatására, a falvak és tanyák lakosságának egészséges ivóvízzel való ellátására, ez azonban olyan hatalmas költségeket igényel, amire ebben az időben nem állott rendelkezésre fedezet. Később Kozma Miklós belügyminisztersége alatt kormányzati programmá vált ennek a kérdésnek megoldása s egyidejűleg évenként biztosították a program szerinti kutfurásokhoz szükséges fedezetet, később pedig a második öt éves beruházási program keretében most már intézményesen gondoskodtak róla, hogy gyors egymásutánban készüljenek el a föld népének egészsége szolgálataiban álló egészséges vízü új kutak. Erre a célra öt éven keresztül évenként másfélmillió pengőt, vagyis összesen hét és félmillió pengőt irányoztak elő s ezzel egyidejűleg gyors tempóban meg is kezdődött a kutak furása. Mindenütt a helyszíni tanulmányozás eredményének megfelelő kutak készítése kezdődött meg. Nagy többségben készültek az aknás, zárszivattyus kutak, de igen sok helyen készültek furt, ártézi kutak is. Jelentősebb költséggel készülő ártézi kutakat csak azok a helyek kaptak, ahol ezt a különlegesebb körülmények megkövetelték. Egy ártézi kut árából ugyanis 4—4 szivattyus kutat lehet építeni, az ártézi kut élettartama 30—40 esztendő szokott lenni s így a nagy befektetés aránylag hamar kárba vész. Az aknás, szivattyus kutak víze kellő gondozás és tisztántartás mellett teljesen kielégíti a közegészségügyi követelményeket.

Azóta, hogy a Közegészségügyi Intézet megkezdte az ivóvízprobléma megoldását, már több ezer kut készült el a magyar falvak és tanyák világában.

Ami a probléma szempontjából Szegedet illeti, a helyzet itt tökéletesen azonos volt egészen a legutóbbi időkig az országos helyzettel, sőt ha lehet, még több figyelmet érdemelt, merthízen itt a lakosságnak több mint fele él tanyákon, a központoktól eltekintve, alig lehet kifogástalannak tekinthető kutat találni. A szegedi egészségvédelmi szolgálat már annak idején erős tevékenységgel bekapcsolódott a Közegészségügyi Intézet munká-